

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä kesäkuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi nuorisorangaistuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2004 vp).

Lausunto

Lakivaliokunta pyysi 23 päivänä syyskuuta 2004 perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä ja erityisesti lausuntopyynnön liitteenä olleessa oikeusministeriön muistiossa esitetyistä lakiehdotusten voimaantulo- ja siirtymäjärjestelyistä, jotka poikkesivat hallituksen esitykseen sisältyneistä ehdotuksista. Perustuslakivaliokunnan lausunto on otettu tämän mietinnön liitteeksi (PeVL 34/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Anne Hujala, sosiaali- ja terveysministeriö

- käräjätuomari Tiina Veranen, Espoon kärjäoikeus
- käräjätuomari Asko Nurmi, Turun kärjäoikeus
- kihlakunnansyyttäjä Seppo Tiittanen, Joensuun kihlakunnan syyttäjänvirasto
- ylijohtaja Maija Kukkonen, Kriminaalihuoltolaitos ja Rikosseuraamusvirasto
- rikoskomisario Jorma Alvila, Joensuun kihlakunnan poliisilaitos
- tutkija Jouko Karjalainen, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes
- toimistopäällikkö Olli Salin, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
- toiminnanjohtaja Jukka Mäki, Päihdehuollon valtakunnallinen yhteistyöryhmä PÄIVYT
- lääketieteen tohtori Matti Kaivosoja
- professori Pekka Koskinen
- professori Raimo Lahti.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Helsingin hovioikeus
- professori Ari-Matti Nuutila.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että nuorisorangaistus otetaan pysyvään käyttöön koko maassa alle 18-vuotiaana tehtyjen rikosten seuraamuksena. Samalla rikoslakiin, rikosvahinkolakiin sekä eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettu-

jen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäviksi nuorisorangaistuksen edellyttämät muutokset.

Lakiehdotuksen mukainen nuorisorangaistus olisi edelleen ehdollisen vankeusrangaistuksen

tasolla oleva mutta käytännössä sitä tuntuvampi rangaistus. Nuorisorangaistusta ei enää jaettaisi valvontaan ja nuorisopalveluun. Lain mukaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpano olisi sovitettava yhteen tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävien tukitoimien kanssa. Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon vaikuttava päihdyttävien aineiden käyttö erityisesti kiellettäisiin. Tarvittaessa mainitun kiellon noudattaminen voitaisiin tarkistaa puhalluskokeella.

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman ehtojen ja siihen perustuvien määräysten rikkomisen seurauksia ehdotetaan kehitettäväksi. Valvontatapaamisen tai vastaavan tilaisuuden

laiminlyönyt tuomittu voitaisiin määrätä noudettavaksi seuraavaan sellaiseen tilaisuuteen. Jos tuomittu ei ojentuisi huomautuksesta tai muuten vakavasti rikkoisi toimeenpanosuunnitelman ehtoja, hänelle annettaisiin kirjallinen varoitus, jonka noudattamatta jättämisen seurauksena asia saatettaisiin tuomioistuimeen. Vakavien rikkomusten vuoksi tuomioistuin määräisi suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan sijaan toisen rangaistuksen, joka voisi olla myös ehdoton vankeusrangaistus.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2005 alussa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Nuorisorangaistus otettiin kokeiluluontoisesti käyttöön vuoden 1997 alusta lukien. Sittemmin kokeilua on jatkettu kahteen otteeseen (ks. LaVM 5/1999 vp ja LaVM 24/2001 vp). Nykyinen laki nuorisorangaistuksen kokeilemisesta (1058/1996, jäljempänä *kokeilulaki*) on voimassa vuoden 2004 loppuun. Lakivaliokunta on jo aiemmin pitänyt välttämättömänä, että nuorisorangaistus otetaan pysyvään valtakunnalliseen käyttöön (ks. LaVM 5/1999 vp, s. 2/II).

Hallituksen esityksen mukaan nuorisorangaistuksesta säädettävä laki on tarkoitettu koko maassa tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta lukien. Uudistuksen rahoitukseen liittyneiden ongelmien vuoksi oikeusministeriö kuitenkin esitti valiokuntakäsittelyn aikana, että lakia olisi vuoden alusta sovellettu kokeilulain soveltamisalueeseen kuuluneissa käräjäoikeuksissa ja että koko maassa uusi sääntely olisi tullut voimaan vasta vuoden 2005 heinäkuun alusta. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, ettei-

vät rahoitukselliset syyt ole perustuslain kannalta hyväksyttäviä perusteita edellä esitetyn kaltaiselle nuorisorangaistusjärjestelmän soveltamisen eriyttämiselle ja porrastamiselle. Perustuslakivaliokunnan mukaan tällaista ehdotusta ei olisi voitu käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Nytemmin eduskunnalle on annettu hallituksen esitys vuoden 2005 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 151/2004 vp) täydentämisestä (HE 244/2004 vp). Siinä rangaistusten täytäntöönpanon toimintamenoihin ehdotetaan lisättäväksi 200 000 euroa, mikä saadun tiedon mukaan mahdollistaa nuorisorangaistuksesta säädettävän lain voimaantulon vuoden 2005 alusta lukien yhtäikaa koko maassa.

Lakivaliokunnan mielestä nuorisorangaistus täydentää sopivalla tavalla seuraamusjärjestelmäämme. Hallituksen esityksen perusteluista (s. 6 s.) kuitenkin ilmenee, että nuorisorangaistuksen käyttö on viime vuosina vähentynyt. Vähentyminen on ollut jopa niin voimakasta, että valiokunnan saaman tiedon mukaan vuoden 2004 ensimmäisten kuuden kuukauden aikana Kriminaalihuoltolaitokselle on tullut täytäntöön pantavaksi vain kuusi uutta nuorisorangaistusta. Osaltaan tähän lienee vaikuttanut se, että nuorisorangaistuksen täytäntöönpano on joudut-

tu keskeyttämään yli kolmasosassa tapauksia. Keskeyttäminen johtuu usein tuomitun päihdeongelmasta. Tämän vuoksi lakivaliokunta pitää tärkeänä nuorisorikostyöryhmän ehdotusta¹, jonka mukaan nuorisorangaistus voitaisiin tulevaisuudessa määrätä suoritettavaksi päihdehuoltolaissa (41/1986) tarkoitettuna päihdehuoltona.

Nuorisorangaistukseen tuomitut ovat usein moniongelmaisia rikoksentekijöitä, jotka uusia rikoksensa tiheästi. Tällaisessa tilanteessa rikoksentekijästä ja hänen tilanteestaan tarvitaan laajasti tietoa, jotta rangaistuksen täytäntöönpano voidaan yksityiskohdissaan suunnitella nuoren sosiaalista selviytymistä tukevaksi. Jo aiemmin mainittu nuorisorikostyöryhmä ehdottaa mietinnössään, että nuoren rikoksentekijän tilanteen selvittämisestä säädettäisiin erillinen laki. Nykyisin tiedot nuoren elämäntilanteesta saadaan suorittamalla henkilötutkinta, josta säädetään nuorista rikoksentekijöistä annetussa laissa (262/1940) ja asetuksessa (1001/1942). Sääntely on kuitenkin hajanaista ja aukollista. Nuorisorikostyöryhmä onkin mietinnössään todennut, että nykyisääntely ei riittävästi anna ohjausta siitä, mitä henkilötutkinnassa on selvitettävä ja minkälaisia tietoja siinä on hankittava. Työryhmä on niin ikään todennut, että sääntely ei nykyisellään myöskään kytke henkilötutkintaa rikoksesta epäillyn saattamiseen sellaisten tukitoimien ja palveluiden pariin, joilla voidaan edistää epäillyn elämänhallintaa ja parantaa hänen mahdollisuuksiaan selvittää jatkossa rikoksia tekemättä (ks. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:12, s. 56).

Lakivaliokunnan mielestä henkilötutkintaa on pyrittävä kehittämään. Tässä tarkoituksessa on syytä huolellisesti arvioida erilaisia tarjolla olevia menetelmiä ja niiden käyttökelpoisuutta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nuorten rikoksentekijöiden sosiaalityöstä vastaavat Helsingin sosiaaliviraston erityissosiaalityöntekijät ovat nuorisorangaistuskokeilun aikana ottaneet käyttöön hollantilaisen professori Theo Doreleijersin kehittämän BARO-menetelmän, jossa

käytetään laajaa, strukturoitua haastattelua. Menetelmää käytetään yhdessä nuorisopsykiatrin kanssa. Tällä tavoin on pystytty kokoamaan tiedot nuoren taustasta ja haastattelun aikaisesta tilanteesta järjestelmälliseksi yhteenvedoksi. Nämä tiedot ovat myös helpottaneet nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman sisältämien eri ohjelmien määrittelyä. Lakivaliokunnan käsityksen mukaan menetelmän käyttämisestä Helsingissä saatujen kokemusten perusteella on syytä harkita sen laajempaa käyttöä.

Lakivaliokunta tähdentää myös sitä, että nuoren elämäntilanteesta saatuja tietoja tulee hyödyntää paitsi nuorisorangaistusta määrättäessä myös itse rangaistuksen täytäntöönpanon aikana. Erityisen tärkeää on, että nämä tiedot ovat käytettävissä silloin, kun nuorisorangaistuksen sijaan joudutaan määräämään muu rangaistus. Hallituksen esityksen perusteluista (s. 33/I ja s. 34/II) poiketen valiokunta ei pidä riittävänä sitä, että tällöin perehdyttäisiin vain nuorisorangaistukseen johtaneeseen tuomioon ja sen perusteluihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rikoslain 6 ja 7 luvun muuttamisesta

6 luku. Rangaistuksen määräämisestä

13 §. Vapaudenmenetysajan vähentäminen. Pykälän 4 momentissa säädetään vapaudenmenetyksen vuoksi nuorisorangaistuksesta tehtävästä vähennyksestä. Ehdotuksen mukaan nuorisorangaistusta tuomittaessa vapaudenmenetys on otettava kohtuullisessa määrin huomioon sen vähennyksenä.

Esityksen perustelujen (s. 18/I) mukaan rikoslain 6 luvun 13 §:ssä tarkoitettu vapaudenmenetys vastaa ehdottomaan vankeuteen liittyvää vapauden rajoittamista. Tämän vuoksi perusteluissa esitetään nuorisorangaistuksen suhteesta vapaudenmenetykseen tässä kohden sama käsitys kuin nuorisorangaistuksesta ehdotetun lain 19 §:n perusteluissa nuorisorangaistuksen suhteesta ehdottomaan vankeuteen. Sen mukaan

¹ Nuorisorikostyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:12.

pääsäännön mukaan kahden nuorisorangaistus-päivän tulisi vastata yhtä päivää vankeutta.

Lakivaliokunta ei pidä hyväksyttävänä, että nuorisorangaistukseen tuomittavien yhdenvertaisuuden kannalta niin tärkeä asia kuin aieman vapaudenmenetyksen vaikutus nuorisorangaistukseen jätettäisiin pelkästään hallituksen esityksessä olevien perustelumainintojen varaan. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa momentissa nimenomaan säädettäväksi pääsäännöksi, että yksi vapaudenmenetysvuorokausi vastaa kahta nuorisorangaistus päivää. Riittävän tapauskohtaisen harkintamahdollisuuden varmistamiseksi valiokunta ehdottaa samalla säädettäväksi, että tuomioistuimien voi erityisestä syystä poiketa pääsäännöstä. Käytännössä erityinen syy liittyy useimmiten nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosuunnitelmasta ilmenevään nuorisorangaistuksen sisältöön. Kuten 2. lakiehdotuksen 4 ja 5 §:n kohdalla jäljempänä ilmenee, lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan tuomioistuimella on tämä suunnitelma käytössään rangaistusta tuomitessaan. Erityisen syyn osalta lakivaliokunta viittaa lisäksi siihen, mitä 2. lakiehdotuksen 19 §:n perusteluissa lausutaan.

Voimaantulosäännös. Hallituksen esitykseen sisältyvän voimaantulosäännöksen mukaan pääsääntönä on, että ennen nyt ehdotettua lakia tehtyihin rikoksiin sovelletaan kokeilulakia. Samalla mainitun lain 14 §:n 2 momentti kumottaisiin.

Kokeilulain 14 §:n 2 momentin mukaan kyseinen laki on voimassa vuoden 2004 loppuun, minkä jälkeenkin sovelletaan lain 12 §:n 1 momenttia ja rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Niin ikään lakia sovelletaan vuoden 2004 jälkeenkin käsiteltäessä lain alueelliseen soveltamisalaan kuuluvia asioita hovioikeuksissa ja korkeimmassa oikeudessa. Kokeilulain siirtymäsäännöksillä on pyritty ratkaisemaan kysymys siitä, mitä lakia sovelletaan jo täytäntöönpanovina oleviin rangaistuksiin. Kokeilulain 14 §:n 2 momentista ei seuraa, että kokeilulakia olisi sovellettava myös silloin, kun rikos on tehty vuoden 2004 puolella mutta siitä ei ole vielä tuomittu rangaistusta. Näin ollen hallituksen esityksen mukainen rikoslain 6 ja 7 lu-

vun muuttamisesta säädettävän lain voimaantulosäännös johtaisi kokeilulain soveltamiseen laajemmin kuin muutoin olisi asian laita. Käytännössä nyt ehdotetut siirtymäsäännökset tarkoittaisivat myös sitä, että vuoden 2004 puolella tehtyyn rikokseen sovellettaisiin joko kokeilulakia tai rikoslain yleistä seuraamusjärjestelmää sen mukaan, missä tuomioistuimessa rikosasia käsitellään. Näin ollen kokeilulain alueellisesti rajoitettu soveltaminen jatkuisi jonkin aikaa myös uuden lain voimaantulon jälkeen.

Lakivaliokunnan käsityksen mukaan edellä esitetty lopputulema ei ole tarkoituksenmukainen eikä perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyjen yhdenvertaisuusnäkökohtien kannalta myöskään mahdollinen. Tämän vuoksi lakivaliokunta on päättänyt ehdottamaan, että myös vuoden 2004 puolella tehtyihin rikoksiin voitaisiin soveltaa nyt säädettävää uutta lakia. Tällöin kokeilulakia sovellettaisiin vain sen oman siirtymäsäännöksen eli 14 §:n 2 momentin mukaisesti. Viimeksi mainittu säännös on näin ollen jätettävä voimaan sen nykyisessä muodossa.

Yksilön kannalta on tärkeää varmistaa, että uuden lain soveltaminen myös ennen sen voimaantuloa tehtyihin rikoksiin ei yksittäistapauksessa johda seuraamuksen ankaroitumiseen. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 2 momentissa nimenomaisesti säädettäväksi, että tällaisissa tilanteissa uutta lakia sovellettaessa rikoksen tekijälle tuomittava rangaistus ei saa muodostua ankarammaksi kuin mitä hänelle olisi tuomittu ennen uuden lain voimaantuloa voimassa olleen lain mukaan. Tällaisissa tilanteissa tuomioistuimen on siis suoritettava konkreettinen vertailu uuden ja vanhan lain soveltamisen välillä.

2. Laki nuorisorangaistuksesta

2 §. Nuorisorangaistuksen kesto ja sisältö. Pykälän mukaan nuorisorangaistusta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään yksi vuosi. Nuorisorangaistus sisältää valvontatapaamisia, valvonnan alaisena suoritettavia sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia sekä niiden yhteydessä annettavaa tukea ja ohjausta.

Pääsääntöisesti nuorisorangaistus sisältää myös valvonnassa tapahtuvaa työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että ehdotettu sääntely nuorisorangaistuksen sisällöstä on lain tasolla huomattavan väljää ja että rangaistuksen yksityiskohtainen sisältö määräytyy ehdotuksen mukaan vasta tuomion jälkeen Kriminaalihuoltolaitoksen vahvistaman toimeenpanosuunnitelman perusteella. Sääntely ei perustuslakivaliokunnan mukaan riittävällä tarkkuudella rajoita viranomaisten harkintavaltaa määrittellä rangaistuksen sisältö yksittäistapauksissa. Tämä voi muodostua ongelmalliseksi myös nuorisorangaistukseen tuomittavien henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt välttämättömänä, että sääntelyä täsmennetään esimerkiksi niin, että laista ilmenevät siinä tarkoitettuihin tehtäviin, ohjelmiin ja perehdyttämiseen määräämistä rajoittavat, käytettävissä olevat vähimmäis- ja enimmäisviikotuntimäärät. Tällainen täsmennys on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan myös edellytys sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 3 momentti*, jossa säädetään nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvien tilaisuuksien viikoittaisista enimmäistuntimääristä. Täytäntöönpanoon kuuluvilla tilaisuuksilla tarkoitetaan valvontatapaamisia sekä nuorisorangaistukseen sisältyviä tehtävien ja ohjelmien toteuttamista samoin kuin työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä. Rangaistuksen täytäntöönpanon viikoittaiset tuntimäärät voivat asetettavan enimmäisrajan alapuolella vaihdella esimerkiksi tuomitun osallistuessa jollain ajanjaksolla tietyn ohjelman tai sen osuuden suorittamiseen.

4 §. Alustava toimeenpanosuunnitelma ja 5 §. Toimeenpanosuunnitelma. Ehdotettujen pykälien mukaan Kriminaalihuoltolaitos laatii nuorisorangaistuksen alustavan toimeenpanosuunnitelman virallisen syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä. Tästä alustavasta toimeenpanosuun-

nitelmasta ilmenisi nuorisorangaistuksen pääasiallinen sisältö. Nuorisorangaistukseen tuomitsemisen jälkeen Kriminaalihuoltolaitos laatii erikseen nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman.

Ehdotetut säännökset johtavat siihen, että tuomitseminen nuorisorangaistukseen tapahtuu alustavan toimeenpanosuunnitelman nojalla ja että rangaistuksen varsinainen sisältö määräytyy vasta tämän jälkeen tehtävällä erillisellä hallintoviranomaisen päätöksellä. Tällainen järjestelmä on pulmallinen paitsi yleisesti tuomioistuinten aseman ja tehtävien kannalta myös sen vuoksi, että siihen liittyy muutoksenhakuoikeutta ja sen toteutumista koskevia kysymyksiä, joihin hallituksen esityksessä ei ole otettu kantaa. Menettely on itsessään myös varsin raskas, koska rikoksesta epäiltyä ja sittemmin nuorisorangaistukseen tuomittua on esimerkiksi erikseen kuultava yhtäältä alustavaa toimeenpanosuunnitelmaa ja toisaalta myöhempää, varsinaista toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa.

Edellä mainituista syistä lakivaliokunta ehdottaa, että alustavan toimeenpanosuunnitelman laatimisvelvollisuudesta luovutaan ja että nuorisorangaistukseen tuomitseminen tapahtuu aina varsinaisen toimeenpanosuunnitelman perusteella. Toimeenpanosuunnitelman sisällölliset vaatimukset ja laatimismenettely ovat tässäkin rakenteessa samanlaiset kuin hallituksen esityksessä. Kriminaalihuoltolaitoksella on samoin edelleen toimivalta antaa toimeenpanosuunnitelmaa täsmentäviä määräyksiä. Momentissa ehdotetaan myös mainittavaksi, mitä seikkoja tällaiset määräykset voivat koskea.

Ehdotettujen muutosten vuoksi myös pykälän otsikkoja on tarkistettava.

6 §. Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen. Ehdotetussa pykälässä säädetään siitä, milloin nuorisorangaistus on aloitettava tai voidaan aloittaa. Lisäksi säädetään nuorisorangaistuksen raukeamisesta.

Ehdotetun pääsäännön mukaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpano on aloitettava viipymättä sen jälkeen, kun sitä koskeva tuomio on tullut lainvoimaiseksi. Hallituksen esityksen pe-

rustelujen (s. 29/I) mukaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista on kuitenkin tarvittaessa siirrettävä, jos tiedossa on täytäntöönpanon este. Esimerkkeinä tällaisesta esteestä esityksen perusteluissa mainitaan kesken oleva tai alkamassa oleva varusmiespalvelus.

Tällaisen siirtämismahdollisuuden toteuttamiseksi lakivaliokunta ehdottaa, että siitä otetaan pykälän *1 momenttiin* nimenomainen säännös. Sen mukaan täytäntöönpanoa voidaan siirtää, jos siihen on säännöksessä tarkoitettu hyväksyttävä syy. Valiokunnan mielestä hyväksyttäviä siirtämisperusteita ei kuitenkaan ole tarpeen luetella tyhjentävästi, vaan esimerkkeinä mainittaisiin varusmies- tai siviilipalveluksen suorittaminen sekä tuomitun sairaus. Täytäntöönpanon aloittamisen lykkäämisestä päättää Kriminaalihuoltolaitos, joka voi ehdotetun 14 §:n mukaan myös väliaikaisesti keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon.

10 §. Valvojan määrääminen. Pykälässä säädetään valvojan ja tarvittaessa hänen apunaan toimivan henkilön määräämisestä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että valvojan avuksi määrättävää henkilöä koskeva sääntely on merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta, koska tehtävään määrättävä henkilö voi olla muikin kuin virkamies. Perustuslakivaliokunnan mukaan avustajan tehtävä ei ole sillä tavoin itsenäinen, että sääntely sen vuoksi muodostuisi perustuslain kannalta ongelmalliseksi. Se on kuitenkin pitänyt oikeus- turvan ja hyvän hallinnon kannalta puutteena, ettei lakiehdotus henkilön sopivuutta koskevan maininnan lisäksi sisällä säännöksiä valvojan avuksi määrättävän henkilön pätevyysvaatimuksista tai kelpoisuusehdoista. Perustuslakivaliokunta onkin katsonut, että lakiehdotusta on täydennettävä säännöksillä näistä seikoista.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *2 momentissa* valvojan avuksi määrättävän henkilön edellytetään omaavan tehtävään soveltuvaa sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan koulutusta sekä kokemusta työskentelystä nuorten kanssa. Lakivaliokunnan mielestä valvojan avuksi määrättävältä

henkilöltä ei hänen tehtävänsä huomioon ottaen ole sinänsä tarpeen edellyttää jonkin säännöksessä mainitun alan loppututkintoa. Riittävää on, että henkilö omaa mainittujen alojen koulutusta sekä lisäksi kokemusta nuorten kanssa työskentelystä. Poikkeuksellisesti voi kuitenkin syntyä tilanteita, joissa valvojan avuksi ei ole saatavilla tällaiset koulutusvaatimukset täyttävää henkilöä. Tällaisia tapauksia varten on syytä mahdollistaa myös se, että tehtävään voidaan määrätä muikin siihen sopiva henkilö. Lakivaliokunta painottaa kuitenkin sitä, että säännös on tarkoitettu sovellettavaksi vain poikkeustapauksissa, mitä myös säännöksessä asetettu "erityisen syy" edellytys osoittaa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on, että Kriminaalihuoltolaitos tekee valvojan avuksi määrättävän henkilön kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta. Koska tällaisesta seikasta on syytä säätää laissa, valiokunta ehdottaa momenttiin otettavaksi sitä tarkoittavan maininnan. Hallituksen esityksen sisältämän 2 momentin mukaan valvojan avuksi määrättävälle henkilölle voidaan valtion varoista myös maksaa palkkio ja kulukorvaus. Koska lakivaliokunta on edellä ehdottanut 2 momenttia täydennettäväksi valvojan avuksi määrättävän henkilön pätevyysvaatimuksia koskevilla säännöksillä, sopimusta, palkkiota ja kulukorvausta koskeva sääntely ehdotetaan sijoitettavaksi *uudeksi 3 momentiksi*. Samalla momentissa ehdotetaan nimenomaisesti mainittavaksi, että Kriminaalihuoltolaitos tekee päätökset momentissa tarkoitettujen suoritusten maksamisesta. Tarkemmat säännökset maksamisessa noudatettavasta menettelystä annetaan lain 22 §:n 5 kohdan nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän sisältöön ehdotettujen muutosten vuoksi valiokunta on myös tarkistanut pykälän otsikkoa.

11 §. Valvojan ja hänen avukseen määrätyn henkilön tehtävät. Ehdotettu pykälä sisältää säännökset siitä, mitkä tehtävät valvojan ja hänen avukseen määrätyn henkilön tulee hoitaa. Pykälän 2 momentin sanamuodoista käy ilmi, että valvojan on tarkoitettu voivan velvoittaa hänen

avukseen määrätty henkilö toimimaan tietyllä tavalla. Lakivaliokunta on tehnyt pykälään tätä tarkoitusta vastaavan sanonnallisen korjauksen.

Samalla valiokunta huomauttaa siitä, että Kriminaalihuoltolaitos voi ilman nimenomaista säännöstäkin antaa valvojan apuna toimiville henkilöille yleisiä ohjeita nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

13 §. Päähteiden käytön valvonta. Pykälässä säädetään siitä, miten päihdyttävien aineiden käytön kieltoa valvotaan. Lakivaliokunta on yhtenäistänyt pykälän sanamuodon vastaamaan valiokunnan ehdottamaa 5 §:n 3 momenttia, 12 §:ää, jäljempänä ehdotettavaa 14 §:n 1 momenttia sekä 15 §:n 1 momenttia.

14 §. Nuorisorangaistuksen suorittamisaika. Ehdotettu pykälä sisältää säännöksen nuorisorangaistuksen suorittamisajan alkamisesta sekä mahdollisuudesta väliaikaisesti keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpano.

Lakivaliokunta on edellä 4 ja 5 §:ssä ehdottanut järjestelmää, jossa tuomioistuimella jo nuorisorangaistusta tuomitessaan on käytettävissään täytäntöönpanosuunnitelma. Tämän ehdotuksen hyväksyminen johtaa siihen, että nuorisorangaistuksen suorittamisajan alkaminen on pykälän 1 momentissa sidottava muuhun ajankohtaan kuin täytäntöönpanosuunnitelman erilliseen tiedoksiantamiseen. Lakivaliokunta ehdottaa tämän vuoksi momenttiin otettavaksi säännöksen, jonka mukaan nuorisorangaistuksen suorittamisaika alkaa kulua siitä, kun tuomittu ensimmäisen kerran saapuu valvontatapaamiseen tai muuhun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilaisuuteen.

Pykälän 2 momentin mukaan Kriminaalihuoltolaitos voi väliaikaisesti keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon enintään yhdeksi vuodeksi. Perustelujen (s. 29/I) mukaan tällainen keskeyttäminen voi tulla kyseeseen useaminkin kuin kerran, kunhan keskeytysten yhteinen kesto ei ylitä yhtä vuotta. Tämän selventämiseksi lakivaliokunta ehdottaa momenttiin tehtäväksi sanonnallisen tarkistuksen.

Ehdotettu pykälä ei sisällä säännöstä siitä, mitä rangaistukselle tapahtuu sen jälkeen, kun säännöksessä tarkoitettu väliaikaisten keskeytysten enimmäisaika on tullut täyteen. Perustelujen (s. 29/I) mukaan tällaisessa tapauksessa nuorisorangaistuksen suorittamisaika jatkuu joka tapauksessa yhtäjaksoisesti loppuun riippumatta esteen jatkumisesta ja siitä, että tuomittu ei esteen vuoksi suorita loppuun täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä. Lakivaliokunta pitää ehdotettua ratkaisua tällaisissa pitkäaikaisissa estetilanteissa nuorten tuomittujen kannalta kohtuullisena. Suorittamisajan jatkuminen keskeytyksen enimmäisajan ylityttyä on kuitenkin niin merkittävä seikka, että siitä on lakivaliokunnan mielestä nimenomaisesti säädettävä laissa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi tätä tarkoittavan virkkeen.

15 §. Nouto. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta noutaa nuorisorangaistukseen tuomittu valvontatapaamiseen tai muuhun nuorisorangaistuksen täytäntöönpanotilaisuuteen sekä tällaisen noudon toteuttamisesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuomittu voitaisiin noutaa valvojan määräämään seuraavaan tilaisuuteen, jos hän on jättänyt saapumatta valvontatapaamiseen tai muuhun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilaisuuteen ilman valvojan tiedossa olevaa hyväksyttävää syytä. Perustelujen (s. 29/II) mukaan hyväksyttävältä poissaololta ei edellytettäisi mitään erityisen painavaa, lailliseen esteeseen rinnastettavaa syytä. Esimerkkeinä hyväksyttävästä syystä perusteluissa mainitaan lähiomaisen sairastuminen, työpaikkahaastattelu ja työhön tai opiskeluun liittyvä kiireellinen läsnäolopakko. Edelleen perusteluissa korostetaan, että nouto olisi aina harkinnanvarainen ja että noutoa ei tulisi käyttää tilanteessa, jossa hyväksyttävän syyn olemassaolo on epäselvää.

Lakivaliokunnan mielestä perustelut viittaavat siihen, että noudon toteuttamisen edellytysten on tarkoitettu olevan tiukemmat kuin 1 momentista käy ilmi. Säännöksen sanamuodon mukaanhan riittää lähtökohtaisesti se, että valvojan tiedossa ei ole hyväksyttävää syytä. Koska nou-

dolla ja siihen mahdollisesti liittyvällä säilöön ottamisella puututaan voimakkaasti noudettavan henkilökohtaiseen vapauteen, noudon toteuttamisen edellytyksiä on syytä tarkentaa. Valiokunnan ehdotuksen mukaan nouto tulee kyseeseen vain, jos esimerkiksi tuomitun aiemman käyttäytymisen perusteella on todennäköistä, että hän ilman noutoa pyrkisi välttelemään myös myöhempään, jo sovittuun tilaisuuteen saapumista. Tällöin nouto ei tule kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa tuomittu on yleensä osallistunut nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon edellyttämiin tilaisuuksiin ja jossa hänen saapumatta jäämistään voidaan pitää jossain määrin odottamattomana.

16 §. Nuorisorangaistuksen ehtojen ja määräysten rikkominen. Ehdotetussa pykälässä säädetään niistä seuraamuksista, joita voidaan liittää nuorisorangaistuksen ehtojen rikkomiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan Kriminaalihuoltolaitos voi saattaa nuorisorangaistusta koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita rangaistuksen suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai ei ojennu saamastaan varoituksesta. Perusteluista (s. 32/I) käy ilmi, että momentissa tarkoitetaan tuomitun moitittavaa menettelyä. Näin ollen asian saattamiseen tuomioistuimeen ei tule ryhtyä, jos tuomitulla on laiminlyöntiinsä hyväksyttävä, esimerkiksi terveydentilaan, opiskeluun tai työhön liittyvä syy. Lakivaliokunta ehdottaa momenttia selvennettäväksi tämän mukaisesti.

17 §. Rikkomusten oikeudenkäyntimenettely. Pykälässä säädetään siitä menettelystä, jossa nuorisorangaistukseen tuomitun rikkomuksia käsitellään oikeudenkäynnissä muun rangaistuksen tuomitsemiseksi. Ehdotetun 2 momentin mukaan tuomioistuimen olisi varattava tuomitulle tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisua sillä uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

Lakivaliokunnan mielestä ehdotetussa menettelyssä nuorisorangaistukseen tuomitun nuoren

rooli saattaa jäädä varsin vähäiseksi. Tämä ei ole asianmukaista, kun otetaan huomioon erityisesti se seikka, että jäljempänä ehdotetun 18 §:n mukaan ehdottoman vankeusrangaistuksen käyttöä jossain määrin korostetaan kokeilulakiin verrattuna. Nuoren henkilökohtaisella läsnäololla tuomioistuimessa saattaa ainakin joissain tapauksissa olla myös varoittavaa ja uusista rikoksista pidättävää vaikutusta. Näistä syistä lakivaliokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että tuomitessa nuorisorangaistuksen sijaan muu rangaistus tuomitua itseään on aina henkilökohtaisesti kuultava.

Ehdotetun 18 §:n 3 momentin mukaan uuden rangaistuksen lajia valittaessa on harkinnassa otettava huomioon tuomitun ikä, suorittamatta jäänyt nuorisorangaistuksen osa, tuomitavan moitittavan menettelyn vakavuusaste ja nuorisorangaistuksen tuomitsemiseen johtaneen rikoksen laatu. Esityksen perusteluista (s. 34/II) ilmenee myös, että tuomitun moitittavaa menettelyä arvioitaessa huomiota voidaan kiinnittää esimerkiksi hänen käyttäytymiseensä ja siihen, miten nuori on menetellyt ollessaan nuorisorangaistuksen suorittamispaikassa. Lakivaliokunnan arvion mukaan asiaa hoitavalla syyttäjällä ei välttämättä ole tarkkaa tietoa tällaisista asioista, eikä tuomittu itse useinkaan osanne tuoda esille mainitun kaltaisia, itselleen mahdollisesti hyvinkin edullisia seikkoja. Tämän vuoksi on tärkeää, että säännöksessä ohjataan tuomioistuimet kuulemaan myös Kriminaalihuoltolaitoksen edustajaa, joka käytännössä lienee useimmiten nuorisorangaistukseen määrätyn nuoren valvoja. Tällaisen henkilön kuulemisesta ei kuitenkaan ole syytä tehdä ehdotonta velvollisuutta, vaan tuomioistuimelle on perusteltua jättää tapauskohtaista harkintaa. Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei esimerkiksi ole lainkaan aloittanut rangaistuksensa suorittamista, Kriminaalihuoltolaitoksen edustajan kuulemisella ei välttämättä ole saatavissa asian käsittelyn kannalta merkittävää lisäselvitystä. Pääsääntönä voidaan kuitenkin pitää sitä, että tuomioistuin varaa Kriminaalihuoltolaitoksen edustajalle tilaisuuden tulla kuulluksi.

18 §. Nuorisorangaistuksen sijaan tuomittava rangaistus. Ehdotetun pykälän 1 momentin sanamuoto edellyttää, että todettuaan nuorisorangaistukseen tuomitun menetelleen 16 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla tuomioistuimen tulee tuomita hänet nuorisorangaistuksen osan sijasta muuhun rangaistukseen. Säännöksen mukaan tuomioistuimen ei siis ole mahdollista katsoa tällaisessa tapauksessa nuorisorangaistusta kokonaisuudessaan suoritetuksi. Perustelujen (s. 35/II) mukaan tämä olisi kuitenkin mahdollista. Saadun selvityksen mukaan kyseinen perusteluissa oleva lausuma on virheellinen.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä seikoista, jotka on otettava huomioon valittaessa nuorisorangaistuksen sijasta tuomittavan uuden rangaistuksen lajia. Tällaisena rangaistuksena voi 3 momentin mukaan tulla kyseeseen myös ehdoton vankeusrangaistus, jos nuorisorangaistus on jäänyt kokonaan suorittamatta ja jos siihen muutenkin on 2 momentissa mainitut harkintaperusteet huomioon ottaen syytä.

Kuten esityksen perusteluissa (s. 10/II) mainitaan, ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan tilalle voidaan lähtökohtaisesti arvostella, koska nuorisorangaistus on aikanaan tuomittu juuri siksi, että ei ole katsottu olevan painavia syitä ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen. Toisaalta perusteluissa viitataan myös siihen, että nuorisorangaistuksen suorittamatta jääneen osan tilalle tuomittava ehdollinen vankeusrangaistus ei useinkaan ole tehokas keino sellaisen nuoren kohdalla, joka on suhtautunut piittaamattomasti nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon.

Juuri viimeksi mainitun näkökohdan vuoksi lakivaliokunta pitää hyväksyttävänä sitä, että nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon vakavimpien laiminlyöntien viimekätisenä uhkana on myös tuomitseminen ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Samalla lakivaliokunta kuitenkin yhtyy myös siihen perusteluista välittyvään käsitykseen, että ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitseminen nuorisorangaistuksen sijaan edellyttää vahvoja perusteita. Kuten perusteluissa (ks. erit. s. 34/II) todetaan, kyse voi olla

tilanteesta, jossa päätyminen ehdottomaan vankeusrangaistukseen on ollut lähellä jo nuorisorangaistusta tuomittaessa ja jossa nuorisorangaistus on sittemmin jäänyt kokonaan tai huomattavassa määrin suorittamatta. Jotta tämän tyyppiset näkökohdat tulisivat tuomioistuinten harkinnassa riittävässä määrin huomioon otetuiksi, valiokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi siten, että ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen 2 momentissa säädetyt harkintaperusteet huomioon ottaen on myös kokonaisuutena arvioiden "erityistä syytä".

19 §. Suoritetun nuorisorangaistuksen osan huomioon ottaminen. Pykälän mukaan uuteen rangaistukseen tuomittaessa jo suoritettu nuorisorangaistuksen osa on otettava kohtuuden mukaan huomioon uutta rangaistusta alentavana seikkana.

Ehdotuksen perusteluissa (s. 35/II) on esitetty selkeä kanta siitä, millaisia eri rangaistusten kohtuullisena pidettävät suhteet eri tapauksissa ovat. Tarkoituksena on, että tuomittaessa nuorisorangaistuksen sijaan ehdotonta vankeutta kaksi nuorisorangaistuspäivää vastaisi yhtä päivää ehdotonta vankeutta. Lakivaliokunta ei sinänsä torju esityksen taustalla olevaa pyrkimystä kaavamaisuuden välttämiseen eri rangaistuslajien välisiä suhteita määritettäessä. Samoin kuin edellä rikoslain 6 luvun 13 §:n yhteydessä valiokunnan mielestä myöskään tässä kohden ei kuitenkaan ole hyväksyttävää, että niin tärkeä asia kuin nuorisorangaistuksen suhde ehdottomaan vankeusrangaistukseen jätettäisiin pelkästään hallituksen esityksessä olevien perustelumainintojen varaan. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään säännös, jonka mukaan kaksi nuorisorangaistuspäivää vastaa yhtä päivää vankeutta. Koska nuorisorangaistus voi kuitenkin olla sisällöltään hyvin vaihteleva, säännöksessä ehdotetaan myös annettavaksi tuomioistuimille mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan. Tällöin tuomioistuin voi poiketa rangaistuslajien edellä mainitusta suhteesta jompaan kumpaan suuntaan sen mukaan, millainen täytäntöönpantu osa nuorisorangaistuksesta on yksittäistapauksessa ollut. Jos tuomittu on esi-

merkiksi osallistunut intensiivisiin ohjelmiin, kahden nuorisorangaistuspäivän voitaisiin katsoa vastaavan yli yhden päivän ehdotonta vankeutta. Pykälässä mainitusta pääsääntöisestä muuntosuhteesta poikkeaminen edellyttää aina nuorisorangaistuksen sisältöön liittyviä erityisiä perusteita, jotka tuomioistuimen tulee päätöksessään todeta.

23 §. *Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.* Edellä rikoslain 6 ja 7 luvun muuttamisesta ehdotetun lain voimaantulosäännöksen yhteydessä lakivaliokunta on ehdottanut, että nuorisorangaistuksesta säädettävää uutta lakia voidaan soveltaa myös ennen sen voimaantuloa tehtyihin rikoksiin. Tällöin tulee kuitenkin huolehtia siitä, että tekijälle uuden lain mukaan tuomittava

rangaistus ei muodostu ankarammaksi kuin hänelle tekohetkellä voimassa olleen lain mukaan olisi tuomittu. Rikoslain mainittu voimaantulosäännös hyväksyttäessä tämän pykälän 2 momentti käy tarpeettomaksi, minkä vuoksi lakivaliokunta ehdottaa sen poistamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikoslain 6 ja 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 6 luvun 13 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 515/2003, sekä
lisätään 6 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 515/2003, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, 6 lukuun uusi 10 a §, 7 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 697/1991, uusi 2 momentti ja 7 lukuun siitä lailla 751/1997 kumotun 8 §:n tilalle uusi 8 § seuraavasti:

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

1 ja 10 a §
 (Kuten HE)

13 §

Vapaudenmenetyksajan vähentäminen

— — — — —
 Jos rangaistukseksi tuomitaan nuorisorangaistus, vapaudenmenetys on otettava huomioon (*poist.*) sen vähennyksenä. Tässä momentissa tarkoitettua vähennystä laskettaessa yksi vapaudenmenetysvuorokausi vastaa kahta nuo-

risorangaistuspäivää, jollei tästä ole erityistä syytä poiketa.

7 luku

Yhteisestä rangaistuksesta

4 ja 8 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan myös rikokseen, joka on tehty ennen sen voimaantuloa, jollei nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain (1058/1996) 14 §:n 2 momentista muuta johdu. Tekijälle tuomittava rangaistus ei tällöin kuitenkaan saa olla ankarampi kuin hänelle tekohekellä voimassa olleen lain mukaan olisi tuomittu. (Uusi)

(2—4 mom. poist.)

2.

Laki

nuorisorangaistuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §

Nuorisorangaistuksen kesto ja sisältö

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia tilaisuuksia, joihin tuomittu on velvolinen osallistumaan, saa viikoittain olla enintään kahdeksan tuntia. Viikoittainen tuntimäärä voi nuorisorangaistuksen aikana vaihdella täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla. (Uusi)

3 §
(Kuten HE)

4 §

Toimeenpanosuunnitelma

Kriminaalihuoltolaitoksen on virallisen syytäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä ennen nuorisorangaistuksen tuomitsemista laadittava nuori-

sorangaistuksen (*poist.*) toimeenpanosuunnitelma, josta tulee ilmetä:

1) valvojan ja tuomitun väliseen yhteydenpitoon liittyvät määräykset; ja

2) sosiaalista toimintakykyä edistävät tehtävät ja ohjelmat sekä työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä koskeva osa.

(2 mom. *poist.*)

Kriminaalihuoltolaitoksen on kuultava epäiltyä (*poist.*) toimeenpanosuunnitelman laatimisen yhteydessä. Alle 18-vuotiaan epäillyn huoltajalle, edunvalvojalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

5 §

Toimeenpanosuunnitelman täsmentäminen

(1 ja 2 mom. *poist.*)

Kriminaalihuoltolaitos voi nuorisorangaistuksen tuomitsemisen jälkeen antaa toimeenpanosuunnitelmaan perustuvia täytäntöönpanossa tarpeellisia määräyksiä, jotka koskevat valvontatapaamisten ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tilaisuuksien ajankohtia sekä tehtä-

vien, ohjelmien ja perehtymisen tarkempaa sisältöä.

6 §

Nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen

Nuorisorangaistuksen täytäntöönpano on viipymättä aloitettava, kun tuomio on tullut lainvoimaiseksi tai pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio, *jollei täytäntöönpanon aloittamiselle ole tuomitun sairaudesta, varusmies- tai siviilipalveluksen suorittamisesta tai muusta näihin rinnastettavasta hyväksyttävästä syystä johtuvaa estettä.*

(2—4 mom. kuten HE)

7—9 § (Kuten HE)

10 §

Valvojan ja hänen apunaan toimivan henkilön määrääminen

(1 mom. kuten HE)

Nuorisorangaistuksen tarkoituksenmukaisen täytäntöönpanon edistämiseksi valvojan avuksi voidaan määrätä tehtävään suostunut henkilö, jolla on sen hoitamiseen soveltuvaa sosiaali-, nuoriso- tai kasvatusalan koulutusta sekä kokemusta työskentelystä nuorten kanssa. Erityisesti syystä tehtävään voidaan määrätä muukin siihen sopiva henkilö. Valvojan apuna toimivaan henkilöön sovelletaan kielilakia (423/2003) ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Kriminaalihuoltolaitos tekee valvojan avuksi määrättävän henkilön kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta sekä päättää hänelle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksesta. (Uusi)

11 §

Valvojan ja hänen avukseen määrätyn henkilön tehtävät

(1 mom. kuten HE)

Valvojan avuksi määrätyn henkilön tulee noudattaa valvojan hänelle nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoittaa valvojalle toimeenpanosuunnitelman ehtojen ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta.

(3 mom. kuten HE)

12 § (Kuten HE)

13 §

Päihteiden käytön valvonta

Jos tuomittu on valvontatapaamisessa tai muussa 2 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tilaisuudessa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, valvojan tai muun Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Jos päihtymystilan epäillään johtuvan alkoholista, Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies voi velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen.

14 §

Nuorisorangaistuksen suorittamisaika

Nuorisorangaistuksen suorittamisaika alkaa kulua siitä, kun tuomittu ensimmäisen kerran saapuu valvontatapaamiseen tai muuhun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilaisuuteen.

Kriminaalihuoltolaitos voi väliaikaisesti keskeyttää nuorisorangaistuksen tai sen jäljellä olevan osan täytäntöönpanon yhteensä enintään yhdeksi vuodeksi, jos nuorisorangaistuksen suorittamiselle loppuun rangaistusaikana on este eikä sen syynä ole 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakava toimeenpanosuunnitelman ehtojen tai siihen perustuvien määräysten rikkominen. Tässä momentissa säädetyn enimmäisajan täy-

tyttyä nuorisorangaistuksen suorittamisaika jatkuu esteestä huolimatta yhtäjaksoisesti rangaistusajan loppuun.

15 §

Nouto nuorisorangaistuksen suorittamista varten

Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ilman valvojan tiedossa olevaa hyväksyttävää syytä jättää saapumatta valvontatapaamiseen tai muuhun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tilaisuuteen ja jos on todennäköistä, että hän pyrkii välttelemään niitä, tuomittu voidaan noutaa valvojan erikseen määräämään seuraavaan sellaiseen tilaisuuteen. Poliisin on annettava noudon toteuttamiseksi virka-apua, jollei noutotoimenpiteitä ole pidettävä selvästi epätarkoituksenmukaisena.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

16 §

Nuorisorangaistuksen ehtojen ja määräysten rikkominen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisorangaistuksen suorittamista, jättää suorittamisen kesken tai ei ojennu varoituksesta eikä hänellä ole menettelyynsä hyväksyttävää syytä, Kriminaalihuoltolaitoksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin asian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi. Samalla Kriminaalihuoltolaitos voi kieltää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamisen tai keskeyttää täytäntöönpanon.

17 §

Rikkomusten oikeudenkäyntimenettely

(1 mom. kuten HE)

Tuomioistuimen on ennen asian ratkaisemista kuultava nuorisorangaistukseen tuomittua henkilökohtaisesti. Myös Kriminaalihuoltolaitoksen edustajalle on varattava tilaisuus tulla

kuulluksi, jollei tämä ole asian käsittelyn kannalta selvästi tarpeetonta. Muutoin noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetään.

(3 mom. kuten HE)

18 §

Nuorisorangaistuksen sijaan tuomittava rangaistus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos nuorisorangaistus on jäänyt kokonaan tai huomattavassa määrin suorittamatta ja jos siihen muutenkin on 2 momentissa mainittu harhintaperusteet huomioon ottaen myös kokonaisuutena arvioiden erityistä syytä, suorittamatta jääneen nuorisorangaistuksen osan tilalle voidaan tuomita ehdoton vankeusrangaistus.

19 §

Suoritetun nuorisorangaistuksen osan huomioon ottaminen

Kun nuorisorangaistukseen tuomittu tuomitaan uuteen rangaistukseen rikoslain 7 luvun 8 §:ssä taikka tämän lain 6 §:n 3 momentissa tai 18 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, jo suoritettu nuorisorangaistuksen osa on otettava kohtuuden mukaan huomioon uutta rangaistusta alentavana seikkana. Kahden nuorisorangaistuspäivän katsotaan vastaavan yhtä päivää ehdotonta vankeutta, jollei tästä jo suoritettun nuorisorangaistuksen osan sisältö huomioon ottaen ole erityistä syytä poiketa.

20—22 §
(Kuten HE)

23 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)

(2 mom. poist.)

(3 mom. kuten HE)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Jukka Roos /sd
vpj.	Susanna Rahkonen /sd	Tero Rönni /sd
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Petri Salo /kok
	Lasse Hautala /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Tatja Karvonen /kesk	Minna Sirnö /vas
	Petri Neittaanmäki /kesk	Timo Soini /ps
	Heli Paasio /sd	Marja Tiura /kok
	Lyly Rajala /kok	Jan Vapaavuori /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.